

16.67x24.94	1	15	עמוד	1	19/06/2013	37486964-7
אקדמי למשפט ועסקים דוד מנשרי נשיא המרכז האקדמי למשפט - 26330						

דוד מנשרי

דור שלם דורש שינוי

ניצחון המפתיע והסוחף של ד"ר חסן רוחאני בבחירות לנשיאות באיראן מעיד על שינוי מרענן בפוליטיקה האיראנית. ההצהרות הפומביות שלו מאז בחירתו מציגות עמדות שונות מאלה שהורגלנו לשמוע בתקופת שלטונו של מחמוד אחמדינג'אד, לא רק מבחינת הטון אלא גם מבחינת המהות – ואין מדובר רק בהצהרות כלפי פנים, אלא גם באלה שהשמיע ביחס למערב ולישראל. הוא הביע נכונות להידבר עם ארה"ב ולהיג שסקיפות בכל הנוגע לתוכנית הגרעין, והוא קרא לישראל בשמה, ולא בשם המקובל בדרגון המהפכני "הישות הציונית".

הצעירים; המנהיגים שתמכו במועמדותו וב"ראשם שני הנשיאים היותר פרגמטיים שהיו לאיראן, האשמי רפסנג'אני ומוחמד האתמי – כל אלה חברו כדי להפוך אותו לסמל של תקווה ושינוי. יותר מכל, קשה להאמין שהוא או אף חמינאי יוכלו להתעלם מהמסר הברור ששלח הציבור: "דור שלם דורש שינוי".

שובות לשינוי המציאות הפנימית – ורוחאני שב והדגיש זאת – היא התמקדות בענייני פנים תוך הפשרת המתח עם העולם החיצוני. ואלה מחייבים, מעל לכל, גישה פרגמטית יותר. העובדה שגם במערכת הבחירות נשמר עה ביקורת, גם מצד רוחאני, על ההתלהמות האנטי מערבית (אפילו עלי אכבר וליאתי, יועצו הקרוב של חמינאי, קבל על הבדירות שכפתה איראן על עצמה) וגם על דרך ניהול המו"מ עם המערב בנושא הגרעין (מה שנחשב עד כה לטאבו) – מראה, כי נושאים אלו עומדים גם הם על סדר היום.

במקום להוכיח מה לא יכול לקרות באיראן, כדאי להקשיב למה שכן קורה בה

מרכז. אך היקף התמיכה בו אכן מצביע על כך שמחנה תומכי הרפורמה, שרבים כבר הספידו אותו לאחר דיכוי המהומות ב-2009, חי ופעיל. ההתלהבות שאחזה באזרחים סמוך ליום הבחירות, שיעורי ההצבעה הגבוהים ומה שני ראה לפי שעה כלכידות פנימית של המחנה הפרגמטי, נושאים אף הם בשורה של הבטחה. זאת ועוד, רפסנג'אני והאתמי פעלו ללא לאות לקידום מועמדותו של רוחאני והם עומדים לצדו. גם למועמד המתון יחסית (מוחמד רזא עארף), מראשי הזרם הרפורמיסטי, שפרש כדי להבטיח לרוחאני את הניצחון כבר בסיבוב הראשון, הובטח מקום בממשל החדש. רוחאני מגיע לנשיאות כשהוא מודע לציפיות, נהנה מתמיכה משמעותית ונכון להתחיל במסע לע"ב אופק חדש – למרות כל הקשיים.

ומה ביחס אלינו? בהרבה עניינים חשובים יש לאיראן ולמדיניותה השפעה על חיינו – הגרעין האיראני, החיזבאללה והאיסלאם הרדיקלי, והמצב בסוריה. קשה להאמין בשלב זה כי רוחאני יוכל או אף ירצה לסטות מהקו הקיצוני נגד ישראל. הצורך להוכיח נאמנות מהפכנית, תוך כדי אימוץ גישות פרגמטיות בנושאי פנים וחוץ, עלול אף לעודד גישה נוקשה כלפי ישראל. כל מה שניתן לקוות אליו עתה הוא, כי ישראל תהיה פחות מר"כזית בשיח האיראני וכי תהליך הרפורמה הפנימי והשינוי ביחס כלפי המערב יועילו גם לאינטרסים שלה.

ערב הבחירות כפרו הקולות שיצאו מי"ש ראל באופן נחרץ באפשרות של שינוי פוליטי באיראן. גם אחרי פרסום תוצאות הבחירות ממשיכים הקולות הללו להביע ספקות באשר שרות של שינוי ממשי באיראן, תוך התעלמות מכל מה שקורה בה. במקום להתמקד בקשיים העומדים בפני הנהגת שינויים באיראן, עדיף להתחיל על חצי הכוס מלאה. במקום לחפש נימוקים כדי להוכיח כמה בלתי אפשרי לחולל רפורמות באיראן – אולי עדיף שישראל תבחן ביתר אורך רוח את המציאות החדשה ואת הריכים להבטחת האינטרסים שלה. הרבה מונח על כפות המאזניים ויש גם הרבה מה לעשות באמצעות הידברות עניינית עם מדינות ידידות ושיתוף בהערכות ובחששות מפני האתגרים שממשיכה איראן להציב.

הבחירות לנשיאות היו בבחינת רעידת אדמה פוליטית, הטומנת בחובה סיכוי לשינוי בסדרי העדיפויות ובפוליטיקה הפנימית באיראן, שינוי שיהיו לו השלכות גם באזור ומעבר לו. היכולת של ישראל להשפיע על המאורעות באיראן וגם על עמדת העולם על הנעשה בה היא משנית בלבד. לכן רצוי לנהוג באיפוק במישור המדיני ולנסות לקדם את האינטרסים שלנו מהמושב האחורי. והמשכיל בעת ההיא יידום.

חשוב לא פחות, תוצאות הבחירות מוכיחות שאיראן לא רק לחיצה אלא גם לחוצה. הסנקציות שהוטלו עליה פגעו קשות בכלכלתה והיו כשמן על גלגלי הנרגנות הציבורית הגואה. התוצאות אכן מצביעות על מורח רוח גוברת בקרב שדרות רחבות בחברה, בעיקר בשני תחומים: החברתי-כלכלי, בגלל האבט"ל, והאינפלציה, הירידה בערך המטבע ועוד, כויות הנשים. גוברת האכזבה לא רק ממדיניות אחמדינג'אד, אלא גם ממדיניות המשטר וככי ללו המנהיג העליון. זהו ביטוי של תסכול מכי שלון המהפכה לתת מענה לציפיות המקוריות של הציבור: צדק פוליטי וצדק חברתי; חופש ורוחה. אלה האתגרים העיקריים שיעמדו לפני הנשיא החדש והמשטר האיסלאמי באיראן. אלה לא משימות קלות ומימושן אינו עניין של ימים ספורים. אחת הדרכים החי

אף אם טרם ברור עד כמה ירצה הנשיא החדש (או עד כמה יתירו לו) להוביל את איראן לכיוונים שעליהם דיבר, ושהתקד"מות אליהם תומכים מצביעו – כמו קידום המשק, הגברת החירויות, הרפיית המתח עם המערב ועוד – בכל מקרה, ברור שיש לפנינו נו לפחות סיכוי להתחלה חדשה ופוטנציאל לשינוי של ממש.

יש הטוענים, כי בעצם שום דבר מהותי לא השתנה. מבחינה חוקתית ומבחינת השליטה על מוקדי הכוח, השליט האמיתי הוא המנהיג הרוחני העליון אייתוללה עלי חמינאי. הנשיא רק מיישם את תורתו הרדיקלית, וזו לא השתנתה. רוחאני הוא חלק מהממסד המהפכני הזה מאז יומו הראשון. עצם העזרה בדה שמועמדותו אושרה על ידי "מועצת שומרי החוקה" (שאישרה רק 8 מתוך 686 מועמדים) מצביעה על הכרת הממסד בנאמה נותן המהפכנות. ובכלל, הם מרגישים, קשה להגדירו כמתון, ושוורה של התבטאויות קיצוניות שלו לאורך השנים – ויש אכן רבות, כפי שיש גם אחרות – נשלפות כדי להוכיח את הטענה הזאת. וביחס לדרבריו במסיבת העיתונאים הראשונה מאז בחירתו, ביום שני, הם אומרים – לא המהות השתנתה, רק המנגינה נעימה יותר.

דומה, כי הטענות הללו מתעלמות מהשינויים שחלו בשנים האחרונות באיראן. הן אינן מתייחסות לזהות הגורמים שתמכו ברוחאני ומתכחשות לקולות המתונים יותר שהשמיע במערכת הבחירות, ואשר היה להם חלק בגיוס התמיכה המרשימה שבה זכה. זהותו של הנשיא הנבחר – המתון מכל ששת המתמודדים הסופיים; התמיכה הציבורית המרשימה במועמדותו – יותר מ-50%, ופי שלושה מהקולות שקיבל המועמד השמרני במקום השני; אופיו של המחנה שתמך בו, שהורכב ממי שהתאכזבו מהמציאות תחת המשטר האיסלאמי ובעיקר תומכי הרפורמה

פרופ' (אמריטוס) מנשרי הוא נשיא המרכז הישראלי למשפט ולעסקים ברמת גן